

การศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา

นางสาว บุษยา ชิตท้วม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดุริยางคไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN. 974-697-697-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE STUDY OF CRAB-SEPA STANDARD PATTERN

MISS BUSSAYA CHITTOM

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of arts in Thai Music

Department of Thai Music

Graduate School

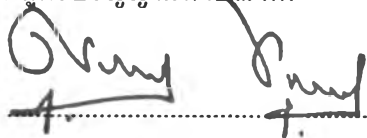
Chulalongkorn University

Academic Year 1997

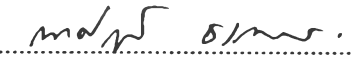
ISBN. 974-637-697-7

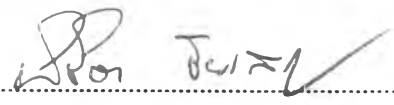
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา
โดย นางสาวนุชชา ชิตหุ้ม
ภาควิชา ครุศึกษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ ชรรณบุตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ศิริ วิชเวช)

บุษยา ชิตท้วม : การศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา

(THE STUDY OF CRAB-SEPA STANDARD PATTERN)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี. 140 หน้า. ISBN 974-637-697-7

การศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของกรับเสภา ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน 2) ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบวิธีการใช้กรับเสภา ในวิชาการดุริยางค์ไทยและ 3) ศึกษาองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้กรับเสปามีคุณสมบัติแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ในสมัยรัชกาลที่ 6 วิชาการเสภาได้รับการสืบทอดและกลั่นกรองจากราชสำนัก จนกระทั่งมีความรุ่งเรือง ส่งผลให้เกิดผู้ทรงคุณวิทยาที่มีความรู้ความสามารถและมีการสืบทอดวิชาการในระบบมุขปาฐะ สืบมาตามลักษณะสังคมไทยจนปัจจุบัน

จากการศึกษาเกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบวิธีการใช้กรับเสภา ในวิชาการดุริยางค์ไทย พบว่ามี การกำหนดมาแล้วแต่ในอดีต แต่ต่อมามีความไม่ลงตัวอย่างวิชาการเกิดขึ้นจากการศึกษาพบว่า เกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภาประกอบด้วยคุณสมบัติสำคัญ 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1) มาตรฐานด้านเสียง 2) มาตรฐานด้านการปฏิบัติ และ 3) มาตรฐานด้านวัสดุ อีกทั้งพบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้กรับเสปามีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ประกอบไปด้วย การแต่งหน้ากรับให้ เป็นร่องตรงกลาง เสี้ยนไม้ และขนาดของกรับเสภา

ภาควิชา.....
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา.....

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

C780013 : MAJOR THAI MUSIC

KEY WORD: CRAB-SEPA STANDARD PATTERN

BUSSAYA CHITTOM : THE STUDY OF CRAB-SEPA STANDARD PATTERN .

THESIS ADVISOR : ASSISTANT DIRECTOR PICHIT CHAISEREE. 140 pp. ISBN 974-637-697-7

The study of crab-sepa standard pattern is for the following purposes:

1. Historical and evolutional study of crab-sepa from the reign of King Rama VI to contemporary period.
2. Study the standard pattern of crab-sepa according to Thai music methodology.
3. Study the significant factor that makes the crab-sepa property discrimination.

It is found that sepa knowledge in the reign of King Rama VI was encultured and made refinement by the royal court through glorious status. The result had occurred in the scholar appearance and oral tradition conserved along the Thai social context until now.

The standard pattern of crab-sepa according to the Thai music methodology was settle down from the past, but the indefinite conclusion occurred. The crab-sepa standard pattern is found to be consisted of 3 main properties: sonic standard pattern, performing standard pattern, and material standard pattern. There are 3 factors in crab-sepa property discrimination: the ditch shaping, the specific grain, and the size of crab-sepa.

ภาควิชา..... วิชา.....
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา..... ๒๕๔๐

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยบุคคลสำคัญ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ทั้งความเมตตากรุณาแนะนำตั้งแต่วิธีการใช้ภาษาในการเขียนงานนิพนธ์ตลอดจนการปรับแก้ข้อบกพร่องต่างๆ โดยตลอดทั้งฉบับ

กราบขอบพระคุณนางห้วม ประสิทธิ์กุล นายมนตรี ตราโมท นายธนิต อยู่โพธิ์ ที่ได้บันทึกและเรียบเรียงหลักเกณฑ์ทางวิชาการดุริยางค์ไทย ให้ปรากฏเป็นหลักฐานสำคัญซึ่งไม่สามารถค้นคว้าได้จากเอกสารอื่นใด ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการศึกษารากฐานทางวิชาการในทิศทางที่ถูกต้องได้

กราบขอบพระคุณอาจารย์เดือน พาทยกุล อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร อาจารย์ละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา อาจารย์ศิริ วิหเวช อาจารย์สุรภักษ์ สวัสดิกุล อาจารย์แจ้ง คล้ายสีทอง อาจารย์สมชาย ทับพร อาจารย์ปิ๊บ คงลายทอง อาจารย์นันทพงษ์ โสวัตร อาจารย์วัชรภรณ์ วรรณดี อาจารย์อุทัย พาทยโกศล อาจารย์ศึกเดช กันตามระ อาจารย์ประคอง ชลาบุภาพ คุณประกิจ จิตตวิระ ที่กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลด้วยความปรารถนาดีทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอาจารย์บุญช่วย โสวัตร ได้ให้ความกรุณาเป็นอย่างยิ่งทั้งด้านอนุเคราะห์ข้อมูล ชี้แนะแหล่งข้อมูล อธิบายหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีดุริยางค์ไทย ตลอดจนเล่าประสบการณ์ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ส่งผลให้ผู้วิจัยมีจุดยืนที่มั่นคง กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร ประธานกรรมการสอบ อาจารย์ ศิริ วิหเวช กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณอาจารย์วิไล อัสวเดชศักดิ์ อาจารย์ภัทรวดี ภูษฎาภิรมย์ อาจารย์จุฑามาศ ปอประสิทธิ์ อาจารย์วิทยา ศรีผ่อง ที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อและช่วยเหลือเรื่องต่างๆ ไปด้วยความจริงใจและ อาจารย์บุญฤตา เขียนทองกุล ที่สละเวลาช่วยเหลือด้านการจัดรูปแบบจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์

บุญกุศลใดที่เกิดประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศแด่บิดา-มารดา ครู อาจารย์ และผู้ทรงคุณวิชาในวิชาการดุริยางค์ไทยทุกท่าน ที่ได้สืบทอดและดำรงรักษารากฐานแบบแผนทางวิชาการ อันเป็นสมบัติที่สำคัญของชาติให้คงอยู่ควบคู่กับสังคมวัฒนธรรมดนตรีไทยสืบมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	10
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	10
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	10
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	16
2 ภูมิหลังของการเล่นเสภา	17
2.1 วิวัฒนาการการเล่นเสภา	17
2.2 ปราบฏการณ์การเล่นเสภา ตั้งแต่สมัยระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6	36
3 ทฤษฎีและการปฏิบัติกรับเสภา	42
3.1 ลักษณะเฉพาะของกรับเสภา	42
3.1.1 ด้านวัสดุที่ใช้และรูปลักษณะ	42
3.1.2 ด้านวิธีการใช้	44
3.1.3 ด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง	44
3.1.4 ด้านลักษณะสำคัญในการสร้าง	45
3.2 ทฤษฎีดุริยางค์ไทยว่าด้วยเรื่องกรับเสภา	47
3.3 บทบาทของกรับเสภาที่มีผลต่อการเล่นเสภา	57
4 บริบทการสืบข้อมูล	

บทที่

ช
หน้า

4	บริบทการสืบข้อมูล	
	- ชั้นรวบรวมข้อมูล	64
	- ชั้นจำแนกข้อมูล	67
	- ชั้นดำเนินการวิจัย	67
4.1	บริบทของกรับเสภาเชิงเอกสาร	68
4.1.1	ประวัติและวิวัฒนาการของกรับเสภา ตั้งแต่สมัยพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน	69
4.1.2	มาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบวิธีการใช้กรับเสภา	70
	ในวิชาการดุริยางค์ไทย	
4.1.3	องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้กรับเสปามีคุณสมบัติ	73
	ที่แตกต่างกัน	
4.2	บริบทของกรับเสภาเชิงการสัมภาษณ์	73
4.2.1	ประวัติและวิวัฒนาการของกรับเสภา ตั้งแต่สมัยพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน	74
4.2.2	มาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบวิธีการใช้กรับเสภา	75
	ในวิชาการดุริยางค์ไทย	
4.2.3	องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้กรับเสปามีคุณสมบัติ	78
	ที่แตกต่างกัน	
4.3	บริบทของกรับเสภาเชิงกายภาพ	79
5	บทวิเคราะห์	82
5.1	ศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของกรับเสภา ตั้งแต่สมัยพระบาท สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน	82
5.2	ศึกษามาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบวิธีการใช้กรับเสภา	100
	ในวิชาการดุริยางค์ไทย	
5.3	ศึกษาองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้กรับเสปามีคุณสมบัติ	116
	ที่แตกต่างกัน	
5.3.1	ไม่สามารถขยับเสียงกรอพื้นฐานได้ง่าย	116
5.3.2	เสียงไม่โปร่งใส กังวาน	118
5.3.3	ไม่ได้ระดับเสียงเสภา	119

บทที่

6	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	124
6.1	สรุปผลการวิจัย	126
6.1.1	ประวัติและวิวัฒนาการของกรับเสภา ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน	126
6.1.2	เกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบวิธีการใช้กรับเสภา ในวิชาการดุริยางค์ไทย	128
6.1.3	องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลให้กรับเสภามีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน...	128
6.2	อภิปรายผล	129
6.2.1	ประวัติและวิวัฒนาการของกรับเสภา ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน ...	129
6.2.2	วิธีดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้เกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบวิธีการใช้กรับเสภาในวิชาการดุริยางค์ไทย	130
6.2.3	ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย	133
6.3	ข้อเสนอแนะ	134
	รายการอ้างอิง	136
	ประวัติผู้เขียน	140

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	เปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภา ตามระเบียบ วิธีการใช้กรับเสภาในวิชาการดุริยางค์ไทย	75
ตารางที่ 2	คุณสมบัติของกรับเสภาจากแบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ	77
ตารางที่ 3	แสดงการเปรียบเทียบชนิดของไม้ / คุณสมบัติด้านเสียง และเกณฑ์การใช้กรับเสภา	80
ตารางที่ 4	แสดงคุณสมบัติด้านกายภาพของกรับเสภา	81
ตารางที่ 5	เกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภาตามระเบียบวิธีการใช้กรับเสภา ในวิชาการดุริยางค์ไทย	91
ตารางที่ 6	แสดงเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานของกรับเสภาตามระเบียบ วิธีการใช้กรับเสภาในวิชาการดุริยางค์ไทย	97
ตารางที่ 7	เปรียบเทียบความคิดเห็นแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ	104
ตารางที่ 8	แสดงชนิดของไม้ / คุณสมบัติด้านกายภาพ และเกณฑ์การใช้กรับเสภา (กรณีศึกษา 2 แห่ง)	121
ตารางที่ 9	แสดงคุณสมบัติด้านเสียงของกรับเสภา(กรณีศึกษา 2 แห่ง)	122

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1. ผังการถ่ายเทวิชาการระหว่างราชสำนักกับสามัญชน 41